

tén halad. Két oldalról erdő szegi, csak a D-i oldalon, az első 350–400 m-es szakaszon van szántó. Nyugati szélét gyep borítja. Ezen a részen találtuk a felszíni telepnyomot, mely K–Ny irányú, 120×160 m kiterjedésű; szórva-nyos, jellegtelen neolit(?) cserépanyaggal jelentkezett.

Új Élet Tsz-től ÉK-re (KÖH 74111): A csatorna DNy felé törik meg a dűlőút mentén. E helyen, az út által metszve, túlnyomórészt annak K-i oldalán regisztráltuk a lelőhelyet. Az ÉK–DNy irányú, 100×250 m kiterjedésű településmaradványról késő bronzkori cserepeket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Toldi Zoltán régész (JAM).

PINTYE GÁBOR

514. Tihany, Csokonai-liget (KÖH 74627)

(Veszprém megye) Á, Kk, Kú

2010. március 29. és június 15. között a Tihanyi Bencés Apátság felkérésére megelőző feltárást folytattunk a Csokonai-ligetben (120/1–2 hrsz.), a létesítendő turisztikai fogadóépület területén.

Az ásatás előtt a lelőhely korának és jellegének azonosítása bizonytalan volt. Várakozásainknak megfelelően előkerült a monostor köré kiépült kora újkori vár É-i szárazárkának sziklába vágott É-i ellenlejtője, amelynek D-i oldalát Kralovánszky Alán 1982-ben már azonosította. A sziklaárkon kívül, attól távolabb egy faszerkezetű erődítés, valószínűleg paliszád nyomait tártuk fel. Hasonló a tihanyi vár 1651-es, ún. Leuckharden-féle távlati képén is látható.

A kora újkori végvár említett sziklaárkától É-ra egy Árpád-kori temető – vélhetően az apátsághoz tartozó szolganépek – 43 sírját tártuk fel. A temető É felé, a feltárási területen kívül tovább folytatódott, így sem teljes kiterjedését, sem a hozzá tartozó középkori templom helyét nem ismerjük. Az utóbbi az ásatási területtől É-i, ÉNy-i irányban állhatott, és valószínűleg azonos azon capella jogállású (nem önálló plébánia) templomok egyikével, amelyeket egy 1267-es összeírás említ. Ezek közül a Szent Mihály vagy Mária Magdolna patrocínium jöhet szóba az általunk feltételezett templom címeként. A másik két oklevélben említett szent – Erzsébet és Domonkos – 13. századi alapítást sugall, a temető leletanyaga szerint pedig ennél mindenképpen korábbi eredetű.

A megközelítőleg Ny–K tájolású sírokat többnyire a törmelékes mészkő sziklafelszínbe vágták bele. Mellékleteik nagyrészt S-végű hajkarikák voltak (különböző méretűek, többnyire ezüstből készítettek és a bordázott végű típusokhoz tartoznak), rajtuk kívül az egyik sírból előkerült egy ezüstgyűrű, és egy anonim, 12. századi, talán II. Géza korában vert érem is.

A temetőt egy sziklába vágott temetőárok választotta el az apátságtól, melynek oldalát egy rövidebb szakaszon támfallal erősítették meg. A tavalyi év próbafeltárása során ennek részletét találtuk meg. A támfalhoz a temetőárok külső oldalán (D felé) egy téglalap alakú,

belül falazott verem csatlakozott. Mivel K-i felét az 1930-as években épített kriptá megsemmisítette eredeti szerepe és működése nem teljesen világos, azonosítása kérdéses. A falazott verem belsejéből nagyméretű vörös homokkő vállkő-fejezet került elő. A vállkő alján látható habarcslenyomat bizonyítja, hogy a faragvány fejezet nélkül csatlakozott egyetlen kerek oszloptörzshöz. A tihanyi kőtár kiállításán látható két homokkőoszlop a méretük és kidolgozásuk szerint is a vállkő egykori építészeti szerkezetéhez hasonló összefüggéshez tartoztak, ez a szerkezet pedig talán a 11. századi szerzetesi templomhoz köthető.

A terület történetében a 16. századi tihanyi vár említett építkezései jelentik a következő szakaszt. A temetőt ekkor felszámolták, templomát valószínűleg elbontották, árkat feltöltötték. A várárkon kívül nagyobb kora újkori szemétdödröt tártunk fel gazdag leletanyaggal.

A török kiűzése után, valószínűleg már a 17. sz. végén megszüntették a várárkot, és az erődítést szanálták. A terület ettől fogva használaton kívül, beépítetlenül állt az 1930-as évekig, amikor kriptá létesült a liget templom felé eső végén.

Munkatárs: Szökrön Péter geodéta.

FÜLÖP ANDRÁS – JANKOVICS NORBERT

515. Tihany-Sajkod, Romkápolna utca 2. (KÖH 9427)

(Veszprém megye) B, Ró

2010. június 23–24-én próbafeltárást végeztünk a 1469 hrsz.-ú ingatlanon, üdülőház építését megelőzően. Az épület alapárkainak vonalában, 50 cm széles árkokban kutattunk, összesen 20 m²-en. A bontást követően a római kori, tegulatöredékekkel kevert, barna réteg alatt az őskori (halomsíros?) település objektumai jelentek meg, nagyméretű gödröket vágtunk át. A római kori rétegből csak tegulatöredékeket gyűjtöttünk. Az őskori telep leletanyaga nem túl bőséges.

CSIRKE ORSOLYA

516. Tiszaalpár határa

(Bács-Kiskun megye) Ő, Sza, N, A?, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A tervezett beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg. A tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100–100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.